

СТАНОВИЩЕ

От: Проф. д.ик.н. Румен Младенов Георгиев, пенсиониран преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“; Научни специалности: „Икономика и управление (по отрасли)“ и „Организация и управление извън сферата на материалното производство“.

Относно: конкурс за доцент в Професионално направление 3.8. Икономика (Социоикономика, Икономически анализ на правото – на български и английски език), обявен за нуждите на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ – гр. София, ДВ, бр. 93 от 26.11.2019 г.

Участвам в състава на научното жури по конкурса, съгласно Заповед на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ – гр. София.

1. Кратка информация за кандидатите в конкурса

В конкурса участва един кандидат, а именно гл. ас. д-р Милен Митев Велушев

Кандидатът е завършил висше икономическо образование в УНСС, София през 1996 година, магистър – специалност „Финанси“. През 2015 г. защитава докторска дисертация по Икономика в Стопанския факултет“ на СУ на тема „Влияние на преките чуждестранни инвестиции за повишаване на конкурентоспособността на Българската икономика“.

Кандидатът има натрупан значителен научно-изследователски и научно-приложен опит. Работил е като данъчен в експерт в Гл. управление на Данъчната администрация, директор „валутни операции“ във финансова къща, член на Съвета на директорите на акционерно дружество, управител на ЕООД-та, синдик и консултант по реструктуриране на корпоративни дългове. Има краткосрочна специализация по инвестиции и корпоративни финанси в Джордж таун Юниверсити, Вашингтон. Всичко това му дава възможност творчески да подпомага процеса на обучение на студентите и на изследователската дейност във факултета с актуални методи на работа и тематика по проблемите на макроикономическата политика и организацията и управлението извън сферата на материалното производство в качеството си на щатен асистент и главен асистент към катедра “Икономика“ на Стопанския факултет на СУ.

2. Изпълнение на основните изисквания за заемане на академичната длъжност

Задължителните законови условия, които се изискват от кандидатите, са:

- 1) Да са придобили образователна и научна степен „доктор“ или научна степен „доктор на науките“;
- 2) Не по-малко от две години да са заемали академична длъжност „асистент“, „главен асистент“, или да са били преподаватели, включително хонорувани, във висше училище или научна организация;
- 3) С публикациите и разработките си да са изпълнили минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ за съответната научна област.

Кандидатът в конкурса за „доцент“ - гл. ас. д-р Милен Митев Велушев отговаря в необходимата степен по посочените по-горе законови изисквания.

Кандидатът за „доцент“ притежава дългогодишен опит в преподаването по дисциплините: „Въведение в икономиката“, “Микро и макро икономика“, „Икономически анализ на правото“, „Лични финанси“. Администратор е на магистърската програма „Икономика и право“ в Стопанския факултет на СУ.

Отзивите от колегите и обучаваните са положителни. Гл. ас. д-р Милен Велушев се отличава с активно прилагане на съвременни методи на обучение, както и със задълбоченост към разглежданите проблеми в своите лекции и упражнения, което позволява успешно усвояване на материала от страна на обучаваните.

3. Основни научни резултати и научно-приложни приноси на кандидата

Представената справка за приносите точно и пълно отразява както областите, върху които е фокусирал своето внимание кандидата за „доцент“, така и мащабността и насочеността им. Списъкът от публикации на кандидата обхваща 18 разработки, като за участието му в конкурса за доцент са представени 10 публикации – две монографии, три самостоятелни научни студии, две научни студии в съавторство и три научни статии. Изданията са с редакционни колегии.

Ще се спра на водещи тези и приноси от публикациите на автора, осъществени след защитата на докторската дисертация, които по мое мнение са най-тясно свързани с тематиката на обявения конкурс. Това на първо място е монографията „Анализ на пазара на образование: особености на българската образователна система“. Тя може да се разглежда като пълноценен хабилитационен труд, подкрепен и с някои от другите трудове на автора, публикувани след защитата на докторската дисертация.

Монографията „Анализ на пазара на образование: особености на българската образователна система“ и свързаните с нейната тематика публикации на автора се характеризират с разнообразие от използвани functions of the demand and supply in such market are derived ant theколичествени и качествени индуктивни и традуктивни методи на изследване. Включени са множество концепции от неокласическата, институционалната и поведенческата икономика. Направен е обширен преглед на множество фундаментални икономически изследвания и са идентифицирани добри практики. Представени са изчерпателно формулирани и аргументирани тези.

Теоретичните аспекти на изследването обхващат преглед на водещите икономически теории за пазара на образование, представени в тяхната еволюция. На лице са няколко съществени приноса към разбирането за изследвания проблем. Първо, систематично е изяснена ролята на държавата за образователната система и е направен паралел между държава и управляващ елит. Това дава възможност на автора по-внимателно да анализира мотивите за действията на заинтересованите страни от процеса на образование. Второ, изграден е модел на пазара на образование, в който са включени държавата и управляващия елит. Извършеният анализ на модела представлява основа за съществена част от направените заключения. Трето, изведени са функциите на търсене и предлагане на такъв пазар и е изяснен системния характер на ключовата променлива „качество на образованието“, като е установено, че той се състои от два компонента – индоктриниране и формиране на човешки капитал. Формално пропорцията на двата компонента в комбинацията се определя централизирано и административно от държавата под формата на регулации, но реалните пропорции, достигащи до учениците, зависят от трансмисионния механизъм - преподавателите. Така се откроява ключовото значение на преподавателите като коректив за политическите желания на управляващия елит. Дискутирана е необходимостта от изменения в утвърдени теории като тези на Бекър и Даунс, налагащи се от преминаването от индустриално към постиндустриално общество и е постигнато логично заключение,

ведещо до възможно решение за преодоляване на рационалната незаинтересованост на потребителите.

Последователно са анализирани системите на основното, средното и висшето образование и е отделено внимание на държавната стратегия за развитие на висшето образование на България в периода 2014-2020г. Приносите от практико приложен характер са свързани с ефективността на доставка на услугата образование от страна на държавата в условия на свръхрегулация. Установено е защо националната образователна програма не е съобразена с препоръките на Международната стандартна класификация на образованието ISCED 11 за продължителност на образованието и че възрастта на някои български ученици при преминаване в по-горни образователни нива е по-ниска от тази на учениците в множеството от страните – членки на ЕС. Ефектът на по-ниската възраст се проявява чрез факта, че тези ученици не са достатъчно психосоциално развити за сложността на учебното съдържание и резултатите им в международните сравнения като тестовите PISA са обяснимо по-слаби.

Качеството на предоставеното от държавата основно и средно образование оставя трайни следи в развитието на подрастващите, като им внушава недоверие в собствените когнитивни способности и липсващо усещане за принадлежност към обществото. За да ни убеди в последното, авторът на изследванията използва статистика, която показва непромененото ниво на младежка емиграция на фона на спадащата обща емиграция. Изяснени са проблемите, свързани с външното оценяване в основното и средното образование и е идентифицирана системна грешка, свързана с философията на съществуване на такова оценяване – вместо да проверяват за акумулиран минимум от знания, необходим за преминаване към по-високо образователно ниво, тези изпити са насочени към демонстриране на превъзходство на знания. Такова превъзходство може да бъде постигнато само чрез използване на системата на частните уроци, което означава, че държавата проверява ниво на знания, което не предоставя по линия на държавно финансираното образование. Оценявам препоръките за усъвършенстване на съществуващите правила в системата на основното и средното образование, като обосновани и важни за постигне на по-добър резултат при международните тестове.

В публикациите на автора се дискутират особеностите на държавното финансиране на висшето образование, където е направен изчерпателен анализ на съществуващите регулации и е установено, че методиката на държавно финансиране е от съществено значение за качеството на висшето образование. Тези заключения са подкрепени с анализ на емпирични данни за предоставяното висше образование в научно направление 3.8 Икономика в държавния университет с най-висок ранг според рейтинговата система на МОН за 2018г. и държавния университет с най-нисък ранг по същото направление и за същата година. Анализирани са държавните изисквания към преподавателския състав и са направени изводи и препоръки по отношение на перспективите за подобряване на качеството на висше образование.

Монографията на автора „Анализ на пазара на образование: особености на българската образователна система“ може да се разглежда и като своеобразно продължение на съвместния ни анализ на висшето образование в студията „Стратегията за развитие на висшето образование:

Европейски изисквания метрики, проблеми. Кандидатът внася допълнителни обосновки и уточнения по необходимостта и предлаганите мерки във връзка с разработването на нова Стратегия за развитие на висшето образование на РБ през следващия прогнозен период след 2020 година.

Считам за добре обоснован от автора и проблема за пазарната сила на държавата при предоставянето на услугата образование, в смисъла, че у нас за сега не се създават нужните инструментални условия за преминаване към икономика на знанието. Затова трябва преосмисляне на възприетата система чрез въвеждане на нови правила, които да гарантират независимостта на тази система от държавата и управляващия елит, така че да се осигури високо качество на човешкия капитал, необходимо за непосредствено предстоящия етап на икономическо и обществено развитие.

Смятам, че рецензираната монография представлява основа, на която може да се изгради правилна концептуална и нормативна рамка за системата на образование, гарантираща, че качеството на човешкия капитал на страната ще бъде константно високо. В този смисъл монографията е необходима и полезна за широк кръг читатели, родители, изследователи, администратори и политици, изобщо за всички заинтересовани от усъвършенстването на образователната система.

Считам, че направения до тук анализ е достатъчен, за да констатирам, че с трудовете си гл. ас. д-р Милен Велушев е създал добра учебно-методологическа основа за развитие на обучението по Икономика и особено по специалността „Икономика и право“ в Стопанския факултет при подготовката на специалисти – икономисти и мениджъри, в условията на разгръщащата се Четвърта индустриална революция . Представената за рецензиране научна продукция на кандидата дава обоснована и конкретна представа за съвременното състояние на икономиката на знанието и на проблемите в областта на социалната икономиката и образованието и съдържа подробни библиографски описания на основните информационни източници.

4. Бележки и препоръки към кандидата

Към представената за оценка научна продукция могат да бъдат отправени някои несъществени критични бележки, които по никакъв начин не променят актуалността и значимостта на получените в тях приноси. Това ми дава основание да не ангажирам вниманието на уважаемото жури с тях, като запозная кандидата със съдържанието им в лична беседа.

5. Заключение

Познавам кандидата лично. Впечатленията от неговата работа може накратко да се формулират както следва: организиран, делови, трудолюбив, със съвременен формат на мислене експерт в областта на икономиката, образованието и науката; притежава много добра учебно-методическа и професионална подготовка; има широка обща култура, дълбоки и трайни научни интереси. Тези впечатления задълбочават представата ми за кандидата, като полезен преподавател, експерт и изследовател.

Изразявам категоричното си становище, че кандидатът за „доцент“ в *Професионално направление 3.8. Икономика (Социоикономика, Икономически анализ на правото – на български и английски език)*, гл. ас. д-р Милен Велушев отговаря на изричните законови изисквания и разпоредби, притежава необходимите публикации и открити приноси, което ми

позволява да препоръчам на членовете на уважаемото научно жури да гласуват с „да“ за неговото избиране. Това е и моето лично решение.

Дата: 04.03.2020 г.
гр. София

Подпис:.....
(Проф. д.ик.н. Румен Младенов Георгиев)